

МСП и ПРОЦЕСЪТ на ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ към ЕС - ЕДНО ОБЩО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО

Декларация на асоциациите на малките и средни предприятия в страните от Централна и Източна Европа

От началото на прехода в страните от Централна и Източна Европа преди повече от 10 години икономиките им претърпяха драстични промени. Големи държавни предприятия бяха приватизирани и хиляди работещи останаха без работа. Това би могло да бъде компенсирано единствено от значителен бум в създаването на малки и средни предприятия. Особено значими промени настъпиха в страни като България, Румъния, Словакия и Чешката република, тъй като там нямаше никакво частно предприемачество преди икономическите реформи.

Това впечатляващо развитие не бива да заблуждава за огромните проблеми, пред които са изправени тези предприятия практически във всички страни от Централна и Източна Европа. Докато чуждите инвеститори често са улеснени от данъчни облекчения, а държавните предприятия от субсидии, стариращите местни предприемачи трябва да се справят с редица трудности, свързани с липсата на източници за финансиране, проблеми в намирането на квалифицирани сътрудници, липса на подкрепа от страна на правителствата, отнемашката много време бюрокрация и постоянно променящата се законова уредба.

С напредващото прилагане на законодателни норми на Общността, ходът на промените в законодателството ще се засили още повече. Освен това съгласуването с правилата на ЕС ще изисква значителни инвестиции особено в области като контрола над замърсяването, социална протекция и безопасност на работното място. Това контрастира с хрончната липса на капитали в повечето малки и средни предприятия.

Имаше надежди, че ще ЕС осигури подкрепа за този преходен процес като част от предприсъединителната стратегия. На практика обаче, средствата на ЕС доста често се инвестират в големи престижни проекти, правителствени структури или в създаването на допълнителни информационни мрежи, без да се използват съществуващите посреднически организации на МСП.

Асоциациите на МСП от СЦИЕ добре съзнават факта, че не всички проблеми могат да бъдат решени наведнъж. Още повече, стеснените публични бюджети не позволяват широка финансова подкрепа. От друга страна, тези които вземат решенията трябва да имат предвид опасността много от новосъздадените МСП да изчезнат в следващите няколко години. При всякъква последователна политика на МСП поддържана от правителствата на страните от

Централна и Източна Европа и/или от Европейския Съюз трябва да бъде взета предвид Европейската Харта за малките предприятия, приета във Ферия през юни 2000 от страните-членки на ЕС.

За да се реши проблемът с липсата на информация за ефектите от процеса на разширяване върху МСП/ отделните браншове, е необходимо по отношение на МСП да се приложи политика на информиране на основата на проучвания, като се използва финансирането от страна на Европейския Съюз за страните-кандидатки.

Сред многото проблеми, с които се сблъскват МСП в СЦИЕ са следните три високо приоритетни области за бъдещето развитие на МСП, без публичните бюджети да се натоварват със значително финансово бреме.

Достъп до финансиране

Макар ситуацията в отделните държави да се различава значително, определени особености са общи:

- МСП не са наясно с различните финансови инструменти (факторинг, лизинг, рисков капитал, лица, склонни да инвестират в бизнеса и др.) поради липса на консултантски и информационни услуги.
- От друга страна, повечето финансови инструменти на пазара не са приспособени за специфичните нужди на МСП.
- МСП и особено малките предприятия често пъти са принудени да търсят частни източници на финансиране (семейство и пр.), тъй като срещат трудности в достъпа до банкови кредити поради следните причини:
  1. Изискване да се докаже относително дълъг работен опит.
  2. Изключително високи гаранционни изисквания (Полша: 200%);
  3. Високи лихвени проценти (Полша: за големи предприятия WIBOR+1%, за млади МСП – преимуществено до WIBOR+5%; МСП плащат извънредна лихва 7-7,5% над основния лихвен процент);
  4. Трудности при получаването на дългосрочни заеми.
- В много страни правителствата не предлагат субсидии по лихвените заеми за МСП за намаляване разходите по заемите.
- Обикновено няма добре функциониращи частни и публични източници за финансиране, които да подпомогнат стартиращите в бизнеса.
- Някои държави са създали схеми за взаимно гарантиране на заемите, които функционират на регионално и национално равнище. Въпреки това, те често не са достатъчно осигурени с капитал и нямат механизъм за допълнително гарантиране. Гаранционните схеми обикновено не отговарят на нуждите.

Предвид изключителната важност на достъпа до финансиране за създаването и растежа на малките и средни предприятия, асоциациите на страните от Централна и Източна Европа призовават своите правителства и Европейския съюз да вземат следните мерки:

Гаранционни схеми за заеми – ефективни и рентабилни

Първата и най-важна препоръка е създаването на гаранционни схеми за заеми във всяка страна в Централна и Източна Европа. В повечето западноевропейски страни те са се утвърдили като отличен инструмент да се намали рискът за банките, което се

трансформира в по-ниски лихвени проценти и гаранционни изисквания. Още повече, гаранционните фондове за заеми не представляват голямо финансово бреме за държавните бюджети.

Тези схеми трябва да са достатъчно осигурени с капитал, за да отговорят на нуждите на пазара. Следователно необходимо ще е националните правителства, банките и ЕС да допринесат за финансирането им. На по-късен етап, предприятията също ще трябва да се включат.

Публична подкрепа за някои кредити и заеми

МСП имат нужда от равнопоставеност по отношение на условията, за да се конкурират с по-големите предприятия. Фактът, че те плащат значително по-високи лихвени проценти ще ограничи капацитета им да инвестират в съгласуването със законодателните норми на Общността.

В сътрудничество с ЕС, СЦИЕ ще трябва да предложат инициативи като “Растеж и околна среда” и “Растеж и заетост” с акцент върху прилагането на законодателството на Общността.

С оглед да се избегне нелоялност в конкуренцията, правителствата трябва да ограничат подкрепата си до много малко на брой политически значими и общодостъпни схеми.

Също така, тези мерки биха могли да бъдат съпроводени от намаляване на данъците, така че изплащанията на кредитите (включително лихвите) да бъдат извадени от данъчното бреме при инвестиране в законодателните норми на Общността.

Публична подкрепа за стартиращите в бизнеса

Създаването на нови предприятия е от съществено значение за осъществяването на индустриално реструктуриране и повишаване на изискванията за иновации. Правителствата на СЦИЕ трябва да проявяват дълбок интерес към този процес. Предлагаме две мерки за подпомагане:

Микрокредити:

Малки начални кредити за създаване на микро-предприятия, особено в сферата на услугите. Опитът показва, че подобни схеми насърчават най-вече жените да започнат свой бизнес.

Фондове/инкубатори на начален капитал:

Тъй-наречената нова икономика и други бързо развиващи се компании може да имат отлични перспективи за бъдещи печалби, но имат също и значителни финансови нужди. Фондовете и инкубаторите за начален капитал могат да посрещнат тези нужди ефективно и успешно. Когато е възможно трябва да бъдат привлечани и частни инвестиции.

Повишаване на осведомеността относно различните финансови инструменти
Програмата ФАР и националните правителства трябва да финансират учебна програма за бизнес консултанти в асоциациите на МСП в Централна и Източна Европа за да им помогне да участват по-успешно в усилията на МСП да получат достъп до най-подходящия източник на финансиране.

Участие в социалния диалог

Развитието на автономен и активен социален диалог е предпоставка за установяването на социална пазарна икономика в страните-кандидатки. Социалните партньори играят важна роля в процеса на разширение и интеграция в Европа според отговорностите и компетенциите им. Чрез социалния диалог те могат активно да допринесат за дефинирането на икономическите и социалните реформи, както и за прилагането на законодателните норми на Общността по икономически ефективен и социално приемлив начин.

Социалният диалог също така се превъща в значим компонент на законодателните норми на Общността в областта на заетостта и социалната политика. С Договора от Амстердам, който осигурява правото на европейските социални партньори да сключват споразумения, които могат да станат част от европейското законодателство, социалните партньори се превръщат във фактори на истинска 'социална субсидиарност'.

Практически във всичките страни-кандидатки съществува социален диалог, който може да бъде организиран като трипартидни консултации с правителството или като двустранен социален диалог между организациите на работодателите и профсъюзите. В повечето държави асоциациите на МСП пряко или косвено участват в него.

Вземайки предвид, че всички предвиждани реформи също така силно ще засегнат МСП, асоциациите на малките и средни предприятия от Централна и Източна Европа призовават правителствата си да:

- Призаят значението на силните и независими асоциации на МСП за продължаването на икономическите и социални реформи.
- Гарантират, че МСП ще могат пряко и независимо да участват в социалния диалог чрез националните асоциации на МСП. Ако в държавата съществуват няколко асоциации на МСП, участието трябва да бъде ограничено до най-представителната/ите
- Подкрепят разумното формулиране и разпределение на отговорностите между различните нива на действие (национално, секторно, териториално или в рамките на предприятието).
- Разширяват автономността на социалните партньори и пространството, в което те пълноценно могат да изпълняват отговорностите си.

Професионално обучение, квалификация и иновации

След като Европа ще става “най-динамичната икономика на основата на конкуренцията в рамките на 10 години”, с постоянен икономически растеж и с повече и по-добри работни места, редица цели трябва да бъдат осъществени. Едно общество, основано на знанието, трябва да разчита на образованието, обучението и новите познания, постигнати чрез изследвания. При условие че образованието и обучението са национални приоритети, възниква необходимост от обща стратегия, при която националните системи са прозрачни и се оценяват според редица утновени качествени критерии.

Когато в образователните системи се извършват промени, представителите на МСП също трябва да участват в процеса. Предприемачеството трябва да бъде включено в образователната програма още в началното училище. Професионалното обучение трябва да се провежда както в центрове за обучение, така и в предприятията, за да бъде успешно. Понататъшната квалификация и преквалификация, в повечето случаи, може да се осъществява в малките предприятия. Трябва да се признае, че в предприятията уменията се развиват както в резултата на обучението и квалификацията, така и при преквалификацията. Други форми на професионално обучение на вторично ниво, включително чиракуването, трябва да се насърчават наравно с други форми на понататъшното обучение и квалификация и да бъдат финансирани в еднаква степен.

Образованието и квалификацията са от жизнено значение за функционирането на пазара на труда както в ЕС, така и в страните от Централна и Източна Европа. Необходима е офанзива в сферата на образованието и квалификацията, за да се осигурят нови умения и да се подобрят съществуващите с оглед предизвикателствата на бързо променящата се икономика, създаваща все по-сложен тип работа. ЕС и СЦИЕ трябва да устоят на засилената конкуренция от други части на света. Предприятията и правителствата трябва да търсят начини да квалифицират не само заетите кадри, но също така и безработните.

Особено внимание трябва да се обърне на обучението и квалифицирането на младите хора. Обменът на чираци и работници с цел обучение между СЦИЕ и странит-членки на ЕС трябва да се насърчава, още отсега. Всички съществуващи национални и европейски програми за обмен трябва да включат и страните-кандидатки. Обменът на работна ръка между предприятията се е доказал като много успешен и трябва развитието му да се задълбочи.

За да се признае значението на участието на МСП в професионалното обучение, квалификацията на работното място и понататъшната квалификация, както и на необходимостта от нови и по-добри умения, ние съветваме правителствата на страните от Централна и Източна Европа да:

- Осигурят участието на организациите на МСП в структурирането и усъвършенстването на националните системи на обучение.
- Признаят необходимостта от участието на МСП във вземането на решения, разпределянето на ресурсите, реализирането на професионалното обучение, чиракуването и квалификацията за работа.
- Насърчават и подкрепят програми за обмен на работници с цел обучение, а също така и на лектори и предприемачи.

- Да поддържат системи за оценка на неофициално обучение в МСП.
- Да гарантират че в програмите на ЕС за насърчаване на научната и развойна дейност акцент са гъвкавите и малки по мащаб изследователски проекти, чиято цел е създаването на регионални мрежи от изследователски институти, университети и МСП.

ПОДПИСАЛИ

България

Българска занаятчийска камара

Република Чехия

ASMEC

Естония

EVEA

Унгария

IPOSZ

Латвия

LAK

Литва

LVDK

Полша

ZRP

Румъния

CNIPMMR

Словакия
SZZ

Словения
OZS

Декларацията силно се поддържа от:

UEAPME	Европейски съюз на занаятите, малките и средни предприятия
Австрия	WKO
Белгия	UNIZO
Финландия	FFE
Германия	HwK Koblenz
Германия	HwK Trier
Германия	HwK München und Oberbayern
Германия	ZDH
Италия	API Varese
Италия	CNA
Италия	Confartigianato
Нидерландия	MKB Nederland